

УДК 327.82(450)

М. В. Трофименко

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

У статті представлено аналіз особливостей публічної дипломатії Італійської Республіки, механізмів її реалізації. Автор встановив витоки італійської культурної політики, найбільш ефективних та дієвих акторів публічної дипломатії цієї держави, визначив фактори перегляду напрямків діяльності та переорієнтації функцій італійських інститутів культури в рамках реформування державної системи на сучасному етапі. На основі проведеного аналізу представлено основоположні принципи публічної дипломатії Італійської Республіки, встановлено, що вона сконцентрована на просуванні культурних досягнень, вагомих здобутків Італії у кіно, кухні, моді, багатьох туристичних напрямів тощо, італійська модель публічної дипломатії представлена розгалуженою мережею Італійських інститутів культури, італійських шкіл, лекторатів, активно залучає заклади вищої освіти та італійських виробників до просування Італії за кордоном.

Ключові слова: публічна дипломатія, Італійський інститут культури, Товариство Данте Аліг'єрі.

DOI 10.34079/2226-2830-2020-10-27-150-162

Італійська Республіка – країна з надзвичайно розвиненою м'якою силою: італійська мова, культура, кухня, мода, туристичні напрями тощо. Італія має унікальні механізми реалізації своєї публічної дипломатії (ПД), що включають широку мережу Італійських інститутів культури, шкіл, лекторатів в закордонних університетах.

Щоб з'ясувати витоки італійської культурної політики, потрібно звернутись до періоду великої еміграції кінця XIX ст., а точніше до закону 1889 р., за яким уряд Кріспі створив перші італійські школи за кордоном, які називали «Королівські школи» (Scuole Regie), доручивши організаційний та навчальний контроль за ними МЗС. З часом кількість італійських шкіл або італійських відділень при іноземних школах значно зросла, а в наступних прийнятих змінах до закону стосовно цього питання завжди залишалась законодавча ідея – в якій неважко помітити політичне значення – за допомогою навчання італійської мови робити внесок у збереження культурної ідентичності дітей емігрантів.

На сьогодні мережа італійських шкільних закладів за кордоном налічує 22 державні школи, 131 недержавну школу, що навчає за державними стандартами (scuola paritaria), 27 приватних шкіл, що навчають за вільними програмами (scuole non paritarie), 76 італійських відділень при іноземних школах (двомовних або багатомовних), 35 італійських відділень при Європейських Школах, що загалом становить 291 заклад (в межах шкіл розглядаються всі рівні: дошкільний, початковий, середній першого та другого ступенів). Різниця полягає в тому, що на кожному зі шкільних рівнів наявна значна присутність іноземних учнів, частка яких у 2010 р. досягла 80% від загальної кількості слухачів. Це демонструє, наскільки на сучасному етапі змінились наслідки створення італійських шкіл за кордоном і наскільки вивчення італійської мови поширилось не лише

серед італійців, але й місцевого населення, а також засвідчує інтерес до італійської мови у нових поколіннях.

Одним з найбільш ефективних та дієвих акторів ПД Італійської Республіки є мережа Італійських інститутів культури [3]. Законодавчі витоки Італійських інститутів культури сягають наказу 1926 р. Ідея розповсюдження італійської культури була сформульована на законодавчому рівні у період фашизму. Офіційною метою цих закладів було поширення італійської культури за кордоном та розвиток інтелектуальних відносин з країнами третього світу, не приховуючи мету політично-культурного проникнення та пропаганди режиму: «поширення культури було Троянським конем у політиці» [2, с. 6].

З цих перших кроків стає зрозуміло, яким чином міністерство, маючи конкретну політичну мету, провадило міжнародну італійську культурну політику, враховуючи історичні обставини. Починаючи з часів після II Світової війни, італійська закордонна культурна політика зменшила пропагандистський характер та набула більш широкого спрямування, стала націленою розвивати взаємне пізнання та культурну співпрацю з іншими країнами. Жан Моне, один із ідеологів ЄС, ініціатор плану Шумана і голова Європейського об'єднання вугілля і сталі, у 60-х роках зазначав, що якби було можливим знов розпочати процес інтеграції Європи, то він обрав би шлях від культури, а не від вугілля та сталі. Моне усвідомлював, що культура була першою й найголовнішою об'єднувальною ланкою, здатною полегшити та посприяти інтеграції між народами.

Після вищезазначеного закону 1926 р. інші законодавчі акти не видавались аж до реформи Італійських інститутів культури, запровадженої законом № 401 від 22.12.1990 («Реформа Італійських інститутів культури та дії щодо поширення італійської мови та культури за кордоном»), який залишається діючим. Ним встановлюється, що «Республіка сприяє поширенню за кордоном італійської мови та культури з метою розвитку взаємного знання та культурної співпраці між народами в рамках відносин, які Італія підтримує з іншими державами. (Ст. 2, абзац 1), надаючи повноваження Міністерству закордонних справ – непорушними залишаються повноваження Ради міністрів та окремих державних адміністрацій, які діють в межах діючих законів» [4].

У сфері популяризації культури можемо зазначити різні функції, які здійснює МЗС в рамках зазначеного закону:

- визначає договори щодо обміну та культурного співробітництва з іншими державами та опікується їх виконанням;

- сприяє координації між державними адміністраціями, державними установами та організаціями, зберігаючи автономію університетів та інших культурних і наукових організацій.

- координує участь асоціацій, фондів та приватних осіб у реалізації державних ініціатив, здійснюваних у межах зазначеного закону.

- забезпечує започаткування та можливе закриття Італійських інститутів культури, по відношенню до яких через дипломатичні та консульські представництва виконує функції керівництва та контролю; також призначає регулярні загальні збори і директорів Італійських інститутів культури для географічних регіонів.

- визначає, дослухаючись до Національної комісії з розповсюдження італійської культури за кордоном, цілі та напрямки популяризації та поширення італійської культури за кордоном;

- опікується збиранням, зберіганням та розповсюдженням даних, що стосуються культурного життя Італії в різних його проявах та подіях, користуючись всією інформацією,

яку державні адміністрації, державні органи та установи повинні йому передавати для цього, а також інформацію, надану об'єднаннями, фондами та фізичними особами;

- щороку подає до Парламенту звіт про діяльність, проведену згідно з відповідним законом.

Центральні керівні органи МЗС діють через низку генеральних дирекцій, компетентних з різних питань. Справою культури займалась, відповідно до вищезазначеного закону №. 401, Генеральна дирекція з культурних відносин (DGRC), яка після реформи МЗС 2000 року змінила назву на Генеральну дирекцію з культурного просування та співробітництва (DGPCC), зміна, яка вказувала на нові цілі зовнішньої політики Італії.

На початку 2000х років Національна комісія з просування італійської культури за кордоном долучилась до МЗС, отримавши рушійну силу першорядного значення для активізації культурного та наукового виміру зовнішньої політики та вироблення нових «Загальних напрямків просування та розповсюдження за кордоном італійської культури та мови й розвитку міжнародного культурного співробітництва», які можна узагальнити наступним чином:

I) Зміст та пріоритети

а) Інтеграція італійських культурних заходів до політичного діалогу, що відбувається в регіонах, де ця діяльність може сприяти міжкультурному розумінню та політичному процесу зниження напруги та умиротворення, як частини більш широкої діяльності з покращення розуміння між народами.

б) Популяризація культурних заходів, пов'язаних із сучасною італійською продукцією у різних галузях: живопис, театр, танці, музика, література, кіно. Підвищення цінності крафтового виробництва та типових регіональних виробів.

в) Заохочення в географічних регіонах, в яких наявна помітна присутність італійських громад, культурних заходів, які проводяться з урахуванням думки Генеральної ради італійців за кордоном, за підтримки підприємців та відомих представників цих громад, з метою посилення їх ролі та значення як для Італії, так і для країни проживання.

г) Підвищення цінності наукової та технологічної культури, включаючи соціально-правові науки, що здійснюється шляхом активізації та заохочення ініціатив, передбачених відповідними угодами, які включають спільні проекти між спеціалізованими італійськими та зарубіжними установами, обмін дослідниками, археологічними місіями, організацію конференцій та періодичних нарад.

д) посилення розповсюдження італійської мови за кордоном, враховуючи зростаючий попит різних країн та потреби наших громад за кордоном, шляхом посилення інструментів підтримки навчання для адаптації викладання мови до змінених реалій італійського суспільства.

е) Поширення знань про величезну італійську художньо-археологічну спадщину як основний ресурс та символ національної культурної ідентичності.

є) Підтримка діяльності зі співробітництва, що проводиться в країнах, що розвиваються, з метою проведення більш різкої діяльності просування культури в різних секторах, включаючи: викладання мови, підготовку та перепідготовку місцевих службовців також у сфері збирання, відновлення та збереження мистецької та археологічної спадщини.

II) Роль італійської системи на міжнародній арені

а) Реалізація культурних заходів у співпраці з регіонами, провінціями, муніципалітетами, організаціями, фондами та приватними компаніями з метою визначення

підходящих форм фінансування для спільної діяльності та проведення заходів за кордоном, спрямованих поміж іншим на підвищення цінності культурної спадщини окремих регіонів та їх традицій.

б) Зв'язок між культурним просуванням та просуванням за кордоном італійської системи. Зв'язок з італійськими діловими колами з метою сприяння розширенню тих явищ, які, є водночас важливою виробничою та торговельною діяльністю і проявами культури: мода, видавництво, кіно, музична діяльність, промисловий дизайн та дизайн, технології, ювелірна справа, декоративне мистецтво, гастрономія тощо.

в) Підвищення цінності процесу культурної інтеграції між країнами Європейського Союзу через проекти, розпочаті Радою Європи, які передбачають гомогенізацію програм викладання іноземних мов у громаді та сертифікацію рівнів навчання.

III) Ініціативи та методи роботи

а) Перегляд закону про реформування італійських інститутів культури (Закон 401/90).

б) Запровадження «тематичних років», присвячених різним галузям культури, в яких діяльність, що здійснюється італійськими інститутами культури та / або центральними адміністраціями, має бути головним чином орієнтована на тематичний аспект.

в) Проведення великих мультидисциплінарних культурних заходів та зібрань, які сприяють синергії між державним та приватним секторами для посилення процесів міжнародного культурного співробітництва.

г) Стимулювання програм, спрямованих на створення кафедр італійської мови та культури, запровадження стипендій та молодіжних обмінів, для заохочення розповсюдження та вивчення італійської мови та культури не тільки іноземними студентами, а й з огляду на мовне відновлення нових поколінь італійського походження.

д) Зміцнення взаємовідносин у галузі співпраці щодо викладання мови між італійськими інститутами культури, італійськими відділеннями зарубіжних університетів, двомовними ліцеями та італійськими школами за кордоном, комітетами Товариства Данте Аліг'єрі, організаціями, що керують курсами італійської мови, через діяльність, яку проводять директори італійських інститутів культури, лектори та викладачі, які працюють разом з місцевими установами.

е) Зміцнення інформаційних та мультимедійних мереж італійських інститутів культури та максимальне їх використання не лише як інструменту спілкування та роботи, але і як нового засобу самовираження художньої творчості.

Враховуючи вищезазначене, стосовно нових принципів культурної політики МЗС, безумовно, слід зазначити, що пріоритети включають «інтеграцію італійських культурних заходів до політичного діалогу, що відбувається в регіонах, де ця діяльність може сприяти міжкультурному розумінню та політичному процесу зниження напруги та умиротворення, як частини більш широкої діяльності з покращення розуміння між народами».

Велике значення надається виробничій та торговельній діяльності, яка становить зв'язок з інноваційними художніми проявами, такими як дизайн, мода чи ювелірне мистецтво, що підтверджує, як просування культури може допомогти економічному розвитку країни.

Відповідно до цього принципу актуалізуються не лише твори великих письменників, живописців чи музикантів минулого, які іноземці традиційно асоціюють із образом Італії, а й прояви сучасної італійської культури.

Також серед ініціатив, що забезпечуються Комісією, слід також зазначити запровадження тематичних років, в які італійські інститути культури повинні

організувати спеціальні заходи. Наприклад, 2005 рік був присвячений «Науці, новим технологіям та культурній спадщині» з метою посилення науково-технологічної складової італійської культури за кордоном, а теми 2012 року – «Італія майбутнього» та «Італія регіонів».

У багатосторонньому плані МЗС активно працює в ЄС для реалізації культурно-освітнього виміру наднаціонального масштабу, в Раді Європи та в ЮНЕСКО (де виступає одним з головних донорів) для розповсюдження освіти, культури та науки у світі.

Політика культурного просування за кордоном наразі викликає в Італії новий інтерес, викликаний, з одного боку, внутрішньою діяльністю, спрямованою на переміщення національної системи на міжнародну арену. Він використовує італійську культуру та мову як маховик через активізацію різних інструментів, починаючи від культурних угод, закінчуючи організацією подій і заходів, підтримкою італійських шкіл за кордоном та закордонних шкіл з італійськими відділеннями, наданням стипендій на навчання для іноземних студентів. З іншого боку, за останні двадцять років спостерігається зростання інтересу до мови (у Східній Європі, на Балканах, в Америці, в деяких азійських країнах) та до італійської культури, тісно пов'язаний з розвитком міжнародних відносин, політики та економіки Італії.

Новим викликом для італійської культурної дипломатії стали нові сфери співпраці та діалогу в делікатних географічних районах, де необхідно прийняти інтегровані стратегії, в яких культура взаємодіє з політикою та діловими колами. Таким чином, культурна дипломатія сприяє використанню ролі італійських та італійських за походженням спільнот, а також мільйонів італомовних людей та поціновувачів італійської мови у світі: Італія за межами Італії, яка завдяки своєму нинішньому соціальному престижу вже відкрила важливі ворота в спосіб життя багатьох країнах і в багато галузей: від споживання до кулінарії, від кіно до моди

Глобалізація все більше показує Італії необхідність дедалі більше поєднувати культурне просування з економічною привабливістю, зміцнюючи зв'язок між економікою та культурою, двома основоположними складовими державної системи. Якщо правдою є те, що культурі потрібна економіка, щоб розвиватися та поширюватися, то ще більшою правдою є те, що економіці потрібна культура, щоб зміцнити та зробити безперервним торговельне проникнення. Інша передумова полягає в тому, що зростання країни, особливо такої, як Італія, все більше залежить від інтелектуальних ресурсів, культурної спадщини, творчості, інновацій та досліджень, які є незамінним двигуном розвитку. У цьому контексті роль культурної дипломатії, яка сьогодні є більш стратегічною, ніж раніше, полягає у стимулюванні зростання, передачі зовнішньому світу цілісного та потужного культурного меседжу щодо сучасної Італії та її потенціалу.

Ці передумови спричинили в рамках реорганізації центральної адміністрації МЗС створення Генеральної дирекції з державної системи (2011 р.) з двома центральними директорами, одного – з питань культури та мови, іншого – з державної системи, яких координує Генеральний директор. Подвійна мета полягає, з одного боку, у забезпеченні оперативності того, що можна було б назвати «системним підходом», тобто нового методу роботи, який допомагає подолати розрізнені бачення, перетин втручань та розсіювання ресурсів, залучаючи всіх гравців державної системи, з іншого боку – у створенні більш дієвої культурної мережі за кордоном.

Наразі мережа Міністерства закордонних справ складається з 127 посольств, 93 консульств, 83 інститутів культури, 261 лектора, 291 навчального закладу,

161 італійського відділення, 21 наукового аташе та близько 150 археологічних місій. Крім того до мережі додаються комітети Товариства Данте Аліг'єрі та організації, що керують курсами італійської мови відповідно до закону №. 153/71. Це велика мережа, яка повинна адаптуватися до нових зовнішньополітичних потреб, намагаючись подолати не лише низку структурних недоліків, але й географічне розповсюдження міністерських відомств за кордоном, яке більше не відповідає розвитку світу, політики та економіки.

Необхідно вжити заходів шляхом подальшої активізації зв'язку між Міністерством закордонних справ та суб'єктами, які в різних проявах цікавляться культурою як в Італії, так і за кордоном, починаючи з адміністрацій, таких як Міністерство освіти, університетів та досліджень (МОУД), Міністерство культурної спадщини та культурної діяльності (МКСД), Міністерство економічного розвитку (МЕР), університетів та місцевих органів влади. За кордоном потрібно все більше згуртовувати італійські інститути культури, школи, лекторати, відділення італійської мови, комітети Товариства Данте Аліг'єрі, заклади, що забезпечують курси італійської мови, торговельні палати, офіси колишнього Національного інституту зовнішньої торгівлі та Національного агентства з туризму. Це - мережа державної системи за кордоном.

Зважаючи на це, Міністерство закордонних справ уклало низку протоколів про наміри з Міністерством культурної спадщини та культурної діяльності, Міністерством освіти, університетів та досліджень, регіонами (П'ємонт, Тоскана, Емілія-Романья, Фріулі-Венеція-Джулія), спрямованих на спільне та унітарне здійснення діяльності та раціоналізацію використаних ресурсів.

Зокрема, з Міністерством культурної спадщини та культурної діяльності та Міністерством освіти, університетів та досліджень розпочато роботу робочих столів з питань, що становлять спільний інтерес: просування спадщини та поцінювання кіно- та видавничої продукції за допомогою Міністерства культурної спадщини та культурної діяльності, міжвузівська та наукова співпраця, шкільна та мовна політика з Міністерством освіти, університетів та досліджень. Наприклад, першим конкретним результатом цього оновленого зв'язку з Міністерством освіти, університетів та досліджень розпочатого в 2009 році, стало створення інтерактивної платформи MAE-MIUR-CRUI, яка дозволяє окремим університетам та CNR безпосередньо завантажувати на платформі чинні міжвузівські угоди з університетами всього світу. Доступ до платформи забезпечується в режимі онлайн є безкоштовним та загальнодоступним [6]. Станом на 1 січня 2020 року кількість угод досягла 16857: цифра, що демонструє динамізм італійських університетів та високу ступінь інтернаціоналізації, якого вони досягли, незважаючи на наявні скромні фінансові ресурси. Ця критична маса робить цей інструмент джерелом інформації про міжвузівську співпрацю, а також базою даних для стратегій на підтримку інтернаціоналізації університетів, що повинні реалізовуватись новоствореною робочою групою MAE-MIUR (МЗС-МОУД). Цікавим фактом є й те, що згідно даних бази 44 італійські університети мають 104 угоди з 41 українським університетом, найбільшу кількість має Маріупольський державний університет – 10 угод [6].

Інший робочий стіл стосувався регіонів з метою заохочення більшої кількості місцевих органів влади до діяльності з просування культури. Присутність регіонів та інших місцевих органів влади, безперечно, є основоположним аспектом діяльності з просування культури за кордоном. Насправді це сприяє просуванню та розповсюдженню як їх величезного культурного, так і туристичного, а також багатого підприємницького потенціалу малих та середніх підприємств, які є економічним двигуном Італії. У цьому сенсі

інститути культури – це справжня привілейована вітрина для тих, хто хоче представити себе за кордоном. Таким же чином активізуються відносини з муніципалітетами великих міст, таких як Рим, Мілан, Неаполь, Венеція та Турін, з організаціями, фондами, культурними підприємствами та асоціаціями з метою просування конкретних заходів, таких як Експо 2015 у Мілані або підтримка спонсорства, просування партнерства та фінансування спільних ініціатив, також для організації мовних курсів та кафедр італійської мови в закордонних університетах. Є регіони, а також компанії за кордоном, зацікавлені у фінансуванні не стільки культурних заходів, скільки у створенні та підтримці лекторатів при закордонних університетах.

Наприклад, у галузі видавничої справи нещодавно МЗС розпочало співпрацю з Італійською асоціацією видавців (IEA), спрямовану на популяризацію та розширення присутності італійської книги на міжнародному ринку та участь у великих книжкових ярмарках. З Товариством Данте Аліг'єрі в 2011 році було переглянуто і адаптовано стару угоду, яка була підписана в 1993 році і яка сьогодні відродилася, щоб розвивати співпрацю в усіх сферах, від мовної до культурної, яку реалізовує мережа посольств, особливо в регіонах, де немає Італійського інституту культури.

Системний підхід у розробці та визначенні культурних стратегій та дій мав єдину мету: уникнути розсіювання ресурсів, перетину та фрагментарного епізодичного культурного програмування на основі стереотипних моделей: дати новий образ країни. Таким чином, основна мета полягає в тому, щоб працювати над узгодженим та глобальним образом Італії, зробивши ефективнішим взаємозв'язок між культурою, економікою та наукою, єдиним зв'язком, який при належному управлінні здатний накладати на систему ефект залучення, що переходить від найбільш очевидного аспекту туристичних потоків та культурного туризму до прихильності до *made in Italy* у всіх проявах.

З синтетичної панорами інституційних акторів, задіяних у заходах з просування культури за кордоном, чітко видно, як Італія сьогодні сприймає публічну й культурну дипломатію основним елементом своєї зовнішньої політики, на одному рівні з іншими стратегічними напрямками, такими як геополітичні, економічні та військові.

В рамках вищезазначеної складної системи основних суб'єктів італійського культурного просування за кордоном ключовим інструментом є 83 італійських інститутів культури, за допомогою яких МЗС пропагує італійську мову, культуру та науку за межами національних кордонів.

Присутні в головних містах п'яти континентів 83 італійських культурних інститутів, які зараз діють, є ідеальним місцем для зустрічей та діалогу для інтелектуалів, художників та інших діячів культури, а також для простих громадян, як італійців, так і іноземців, які хочуть встановити або підтримувати стосунки з Італією.

Італійський інститут культури є не лише вітриною для Італії та джерелом оновленої інформації про систему країни, але і рушійною силою для ініціатив і заходів з питань культурного співробітництва, важливим орієнтиром для італійських громад за кордоном та для зростаючого попиту на італійську культуру, яка сьогодні присутня по всьому світі.

Підтримуючи діяльність посольств та консульств, італійські інститути культури визначають найбільш підходящі інструменти для просування образу Італії як центру виробництва, збереження та розповсюдження культури від класичної епохи до сьогодення.

Конкретно кажучи, крім організації культурних заходів у різних сферах (мистецтво, музика, кіно, театр, танці, мода, дизайн, фотографія) італійські інститути культури:

- пропонують можливості бажаним пізнати італійську мову та культуру шляхом організації курсів, управління своїми бібліотеками та пропозицію навчальних та інших видавничих матеріалів;

- створюють контакти та передумови для сприяння інтеграції італійських діячів до міжнародних процесів обміну та культурного виробництва;

- надають інформаційну та організаційну підтримку державним та приватним культурним діячам, як італійським, так і іноземним;

- підтримують ініціативи, що сприяють міжкультурному діалогу на основі принципів демократії та міжнародної солідарності.

МЗС Італії завжди розглядало географічний розподіл мережі італійських інститутів культури зі стратегічної точки зору. Через це мережа інститутів, прагнучи максимізувати прибуток від фінансових та людських ресурсів, що використовуються у сферах, що вважаються більш-менш пріоритетними, часто зазнавала розширення чи перерозподілу.

Зокрема, починаючи з 1990-х, у Києві, Вільнюсі, Любляні, Братиславі та Санкт-Петербурзі поступово відкривались нові офіси з конкретною метою: ініціювати нову політичну діяльність в країнах ЦСЄ після епохальних змін у цьому регіоні, які стали стратегічними для італійської та європейської дипломатії та набули особливого культурного та торговельного значення після падіння Залізної завіси. Таким чином, було зроблено спробу подолати раніше існуючий дисбаланс, який визначав надмірну концентрацію інститутів у Західній Європі з одночасним закриттям деяких представництв, таких як у Берні чи Бонні.

МЗС Італії зважаючи на стрімкий розвиток ринків Азії (Китаю та Індії) поширює мережу Італійських інститутів культури й на ці регіони.

Наразі, 51% італійських інститутів культури зосереджені в Європі, з них 33 інститути, що складає 39% – у країнах ЄС та 11% - у країнах, які не є членами Євросоюзу. На даний час в азійських країнах діють лише 10 інститутів культури (9%) [5].

Мережа італійських інститутів культури зараз стикається з необхідністю відновити свою культурну присутність відповідно до цілей, поставлених МЗС, та прогресивного та неминучого скорочення ресурсів.

Більшість міністерських ресурсів поглинаються за рахунок операційних та управлінських витрат. Крім бюджетних коштів, інші форми фінансування використовуються для здійснення культурно-мовної діяльності з просування. Зокрема, ефективна синергія з іншими структурами та інститутами може передбачити квоту самофінансування, яка дозволяє правильно реалізувати велику кількість якісних ініціатив.

Однак з аналізу фінансування МЗС за останнє десятиліття видно, що дотації на італійські інститути культури - у контексті міністерських фінансових ресурсів, що щорічно призначаються на різні види культурного просування та співробітництва - скромні та недостатні й потребують радикального перерозподілу.

Зокрема, як видно з наведеної нижче таблиці, бюджет колишньої Генеральної дирекції з питань культурного просування та співробітництва (нині Генеральна дирекція з питань державної системи) Міністерства закордонних справ на 2018 фінансовий рік склав 188,75 мільйони євро, з яких розподіл на мережу 83 італійських інститутів культури становив лише біля 8% загального бюджету Генеральної дирекції [1, с. 82].

Найбільшу частину коштів використовують на школи за кордоном (39,58%), на внески до міжнародних органів та організацій (33,76%) та на вивчення італійської мови та розповсюдження італійської книги (11,26%).

Сьогоднішні глобалізаційні процеси, нові геополітичні дисбаланси та серйозна глобальна економічна та фінансова криза змусили МЗС Італії та Національну комісію з просування італійської культури за кордоном переглянути напрямки діяльності та переорієнтацію функцій та діяльність італійських інститутів культури в рамках реформування державної системи. В останні три роки потреба в економії державних витрат призвела до постійного та послідовного зменшення ресурсів для міжнародної проєкції країни; тому, щоб забезпечити конкурентоспроможність італійської культурної пропозиції, необхідно також адаптувати місію та діяльність інститутів культури. Нові основоположні принципи, розроблені в березні 2012 року, мали на меті революціонізувати організацію та управління структурою поширення італійської мови та культури за кордоном, багато в чому втручаючись в діяльність італійських інститутів культури.

Їх можна узагальнити таким чином.

Італійська культура – стратегічний актив для всієї державної системи.

Ця роль виражається у термінах:

- ресурс для національної економіки;
- інвестиції для проєктування нашої виробничої системи;
- можливості працевлаштування для нових поколінь.

Це один з найбільш ефективних зовнішньополітичних засобів для:

- просування загального образу країни за кордоном;
- підтримки процесу інтернаціоналізації наших компаній;
- допомоги діям уряду на міжнародному рівні.

Просування італійської мови та культури за кордоном призводить до позитивних наслідків для економіки країни, де інтелектуальні ресурси, культурна спадщина, творчість, інновації та дослідження є незамінним капіталом для відновлення та забезпечення зростання.

Для повного осмислення всіх можливостей, які може забезпечити просування культури в умовах все більш складного і конкуруючого міжнародного сценарію, необхідно адаптувати місію інститутів культури до цільових стратегій, здатних залучати всі складові державної системи.

Національна комісія з просування італійської культури за кордоном є невід'ємною частиною цієї діяльності як через роль, яку їй надає законодавча влада, так і через внески, пропозиції та думки, які вона покликана висловлювати міністру закордонних справ за допомогою своїх чотирьох робочих груп: мова, культура, наука, комунікації.

Визначення спільних стратегій є найважливішою умовою для системної політики просування культури, що відповідає цілям зовнішньої політики, яка виходить за рамки епізодів окремих ініціатив.

Поширення італійської мови та культури дозволяє забезпечувати національне лідерство у багатьох галузях (промисловості, науці, техніці) та просувати товари made in Italy.

Популяризація культурних, наукових та промислових переваг повинна бути частиною єдиної стратегії, спрямованої на посилення феномена «італійськість» в рамках «культурної економіки», яка робить саму культуру маховиком можливостей для італійської виробничої системи і навпаки.

Залучення італійців за кордоном, які, пройшовши фазу інтеграції протягом певного часу, є цінним фактором покращення іміджу Італії, стають додатковою силою, яку Італія активно використовує.

Виробнича система все більше збільшує свій вплив та внесок у просування італійської культури та творчості, що впливає з неї як інвестиції для розвитку всієї державної системи, активізуючи в цій галузі співпрацю з представниками ділових кіл.

Необхідність економії державних витрат призвела до постійного зменшення ресурсів для міжнародної проєкції країни. Також для забезпечення конкурентоспроможності італійської культурної пропозиції необхідно привести у відповідність місію та діяльність інститутів культури.

Потрібна координована та спільна діяльність з просування культури, яка, перш за все, передбачає активну участь дипломатично-консульської мережі та всіх діючих представництв, задіяних за кордоном: 83 італійських інститутів культури разом з усіма іншими учасниками, про які вже йшлося.

Цей процес вимагає зміцнення зв'язку між МЗС та іншими державними адміністраціями, місцевими автономіями, представниками економічної та виробничої сфери, зацікавлених в різних можливостях для здійснення культурної діяльності за кордоном (MIBAC, MIUR, MISE, торговельні палати, колишні офіси ICE, ENIT, місцева влада, RAI, представники економічної та виробничої сфер та італійці за кордоном тощо), для яких МЗС покликане відігравати центральну роль для оптимізації наявних ресурсів та спрямування їх на спільні цілі, відповідно до принципів зовнішньої політики.

У цьому контексті необхідним є:

- координаційна роль дипломатично-консульських представництв за кордоном як пунктів зв'язку державної системи Італії за межами національних кордонів;
- координація різних національних ініціатив за кордоном за допомогою Національної комісії.

Залучення цієї «мережі» з усіма її підрозділами є необхідною умовою сприяння все більшій взаємодії між підприємницькими, академічними, науковими та культурними ресурсами.

У цьому контексті інститути культури відіграють центральну роль. Їх місія, а також освіта та діяльність тих, хто ними керує, повинні бути адаптовані до цієї реальності.

На діяльнісному рівні інститути культури повинні в рамках координації та керівництва, що забезпечується посольствами:

- проводити масштабні заходи, тематичні роки та пропонувати теми, навколо яких повинні організовуватись ініціативи, координовані МЗС для просування глобального образу країни між традицією, сучасністю та винятковістю;
- забезпечити узгодженість та координацію з культурним програмуванням шляхом залучення всіх місцевих суб'єктів, що діють у культурній, академічній, науковій, підприємницькій, спортивній, аудіовізуальній, видавничій сфері та пресі;
- стимулювати та диверсифікувати пропозицію курсів італійської мови, що також відповідають потребам ділових кіл;
- сприяти активізації лекторатів італійської мови у закордонних університетах, у тому числі за рахунок конкуренції італійських компаній, які працюють або зацікавлені працювати у зазначених сферах;
- сприяти інтернаціоналізації італійської університетської системи та відносинам між бізнесом, університетами та дослідженнями;
- сприяти розвитку оперативного зв'язку з комітетами Данте Аліг'єрі та організаціями відповідно до Закону 153/71 як з метою просування мови, так і для організації культурних заходів;

- більш широко використовувати інноваційні засоби комунікації, такі як «соціальні мережі» та залучення молоді, посилюючи роль студентів, дослідників, фахівців, підприємців та інших італійських талантів у світі, а також іноземців, які в тих самих сферах, повертаючись з Італії до своїх країн, підтримують зв'язки.

Необхідно заохочувати організацію засідань регіональних італійських інститутів культури, для сприяння обміну досвідом, управлінням, визначення загальних стратегії діяльності, оцінки «хороших практик» та інноваційних рішень, виявлення та вирішення будь-яких недоліків та проблем. Для цього важливою є активна роль інститутів культури.

Зважаючи на зазначене, необхідно зауважити, що ПД Італії сконцентрована на просуванні культурних досягнень, вагомих здобутків Італії у кіно, кухні, моді, багатьох туристичних напрямів тощо. Італійська модель ПД представлена розгалуженою мережею Італійських інститутів культури, італійських шкіл, лекторатів. МЗС Італії активно використовує університети для просування своїх інтересів, пропаганди італійської мови, культури за кордоном. Загалом, варто зазначити, високу ефективність італійської моделі ПД навіть з урахуванням порівняно не високих обсягів фінансування. При цьому позитивним є також залучення італійських виробників до просування Італії за кордоном.

Список використаної літератури

1. Annuario Statistico 2018. Il Ministero degli Affari Esteri [Electronic resource]. – Mode of access : https://www.esteri.it/mae/resource/pubblicazioni/2018/10/annuario_statistico_2018_web_pass.pdf
2. Carrera A. Gli strumenti istituzionali per la promozione della cultura italiana all'estero [Electronic resource] / A. Carrera // Storia della letteratura italiana. La Letteratura Italiana Fuori d'Italia. Volume XII / by Luciano Formisano; Alessandro Carrera. - Roma : Salerno Editrice. 2002. - 27 p. - Mode of access : <https://www.ilsegnalibro.com/normativa/carrera.doc>
3. Istituti Italiani di Cultura [Electronic resource]. – Mode of access : https://www.esteri.it/mae/it/politica_estera/cultura/reteic.html
4. Riforma Degli Istituti Italiani Di Cultura E Interventi Per La Promozione Della Cultura e Della Lingua Italiane All'Estero. 1990. No. 401 [Electronic resource]. – Mode of access : https://www.esteri.it/mae/it/politica_estera/cultura/documentazione/normativa.html
5. The Network of Italian Cultural Institutes [Electronic resource]. – Mode of access : https://www.esteri.it/mae/en/politica_estera/cultura/reteic.html
6. Universita Straniere partner in accorde con: Ucraina [Electronic resource]. – Mode of access : https://accordi-internazionali.cineca.it/accordi.php?continenti=EU&paesi=804&univ_stran=%25&univ_ita=%25&anni=%25&durata=&tipologia=%25&natura=%25&denominazione=&btnSubmit=%26%231048%3B%26%231089%3B%26%231082%3B%26%231072%3B%26%231090%3B%26%231100%3B
8. Trofymenko M. Public Diplomacy in the Countries of Central and Eastern Europe: Experiences for Ukraine / M. Trofymenko, A. Trofymenko // Baltic-Black Sea Regionalisms : Patchworks and Networks at Europe's Eastern Margins / ed. by O. Bogdanova, A. Makarychev. - Springer, Cham, 2020. – P. 235-243.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2020 р.

M. Trofymenko

PUBLIC DIPLOMACY OF THE ITALIAN REPUBLIC

The article states that the Italian Republic is a country with an extremely developed soft power: Italian language, culture, cuisine, fashion, tourism, etc. Italy has unique mechanisms for the implementation of its public diplomacy (PD), which includes a wide network of Italian institutes of culture, schools, lectureships at foreign universities.

In order to find out the origins of Italian cultural policy, the article refers to the period of Great Emigration of the late nineteenth century, and more precisely to the law of 1889, under which the Crispien government established the first Italian schools abroad, called "Royal Schools" (Scuole Regie), entrusting organizational and training control over them to the Ministry of Foreign Affairs.

It is noted that one of the most effective and efficient actors of the PD of the Italian Republic is the network of Italian cultural institutes. The legislative origins of the Italian institutes of culture date back to the order of 1926. The idea of spreading Italian culture was formulated at the legislative level during fascism. The official purpose of these institutions was to spread Italian culture abroad and to develop intellectual relations with third world countries, without hiding the purpose of political and cultural penetration and propaganda of the regime.

Within the article, it is mentioned that the central governing bodies of the Italian Foreign Ministry operate through a number of the General directorates that are responsible for various issues. In accordance with the above mentioned law no. 401, Directorate General for Cultural Relations (DGRC), which after the 2000 MFA reform was renamed to the Directorate General for Cultural Promotion and Cooperation (DGPCC) dealt with the cultural matter, it was a change that pointed to the new purposes of Italian foreign policy.

In the early 2000s, the National Commission for the Promotion of Italian Culture Abroad joined the Ministry of Foreign Affairs, gaining momentum for the intensification of the cultural and scientific dimension of foreign policy and the development of new "General Directions for the Promotion and Dissemination of Italian Culture and Language Abroad".

Currently, the network of the Ministry of Foreign Affairs consists of 127 embassies, 93 consulates, 83 cultural institutes, 261 lecturers, 291 educational institutions, 161 Italian departments, 21 scientific attachés and about 150 archeological missions. What is more, the committees of the Dante Alighieri Society and the organizations administering the Italian language courses in accordance with law no. 153/71 are added. It is a large network that must adapt to new foreign policy needs, trying to overcome not only a number of structural shortcomings, but also the geographical distribution of ministerial offices abroad, which no longer corresponds to the development of the world, politics and economy.

Today's globalization processes, new geopolitical imbalances and a serious global economic and financial crisis have forced the Italian Foreign Ministry and the National Commission for the Promotion of Italian Culture Abroad to reconsider the activities and reorientation of functions and activities of Italian cultural institutions in reforming the state system. In the last three years, the need for savings in government spending has resulted in a constant and consistent decrease in resources for the country's international projection; so, in order to ensure the competitiveness of the Italian cultural offer, it is also necessary to adapt the mission and activities of the cultural institutions. The new founding principles, developed in March 2012, aimed to revolutionize the organization and management of the structure of the spread of the Italian language and culture abroad, largely interfering with the activities of Italian cultural institutions.

They can be summarized as follows.

Italian culture is a strategic asset for the entire state system.

This role is expressed in terms of:

- a resource for the national economy;*
- investments for the design of our production system;*
- employment opportunities for new generations.*

This is one of the most effective foreign policy tools for:

- promotion of the general image of the country abroad;
- supporting the process of internationalization of our companies;
- assistance to government actions at the international level.

The promotion of the Italian language and culture abroad has positive consequences for the country's economy, where intellectual resources, cultural heritage, creativity, innovation and research are indispensable capital for recovery and growth.

To fully understand all the opportunities that can provide the promotion of culture in an increasingly complex and competitive international scenario, it is necessary to adapt the mission of cultural institutions to targeted strategies that can involve all components of the state system.

It is concluded that Italian public diplomacy is focused on promoting cultural achievements, significant achievements of Italy in cinema, cuisine, fashion, many tourist destinations and more.

An extensive network of Italian institutes of culture, Italian schools, and lectureships represents the Italian model of public diplomacy. The Italian Foreign Ministry actively uses universities to promote its interests, promote the Italian language and culture abroad. In general, it should be noted the high efficiency of the Italian model of public diplomacy, even taking into account the relatively low amount of funding. At the same time, the involvement of Italian producers in the promotion of Italy abroad is also positive.

Keywords: public diplomacy, Italian Cultural Institute, Dante Alighieri Society.

УДК 329.63:502.14

Я. Б. Турчин
О. Я. Івасечко

«КЛІМАТИЧНІ СТРАЙКИ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Розглянуто особливості появи кліматичного страйку на планеті як способу громадськості привернути увагу щодо необхідності боротьби із глобальною проблемою зміни клімату. З'ясовано ключові мотиви, які спонукали шведську екоактивістку Г. Тунберг до проведення шкільного страйку з питань зміни клімату. Проаналізовано історію виникнення, цілі, методи та інструменти кліматичного страйку міжнародної неурядової екологічної організації 350.org. Визначено засади діяльності представників радикального екоактивізму «Extinction Rebellion». У висновках охарактеризовано майбутнє кліматичного страйку у світі з огляду на поширення світової пандемії COVID-19.

***Ключові слова:** кліматичний страйк, зміна клімату, глобальне потепління, екоактивізм, Fridays for Future.*

DOI 10.34079/2226-2830-2020-10-27-162-171

Сьогодні глобальна проблема зміни клімату поряд із пандемією коронавірусу «COVID-19» та її наслідків для економіки в глобальному вимірі є ключовими питаннями порядку денного принаймні для більшої частини акторів в системі міжнародних координат. Проблема зміни клімату несе не тільки суттєву загрозу, але й виступає каталізатором різноспрямованих проявів суспільного невдоволення з боку громадян різних країн. Це, передусім, пов'язано із нестачею прісної води, продовольчою проблемою, бідністю,